

arijke niet
zondigen,
de onder-
stond, en
elofte door
we niet
ten dit be-
gt: „Voor
mij, en ik
n en bier
ag; doch
ot te ont-
et kwaad;
zwakken
zods hulp
te hel-
aad voor
en kan
n lezend
st slechts
t. Verre-
et denk-
zelf een
od Gods
oor eigen
kerken.
r metter-
dks heer-
uden we
oed, met
och wijn
ring.
drank is
k er van
of drank
an liefe
on zijn,
niet te
op doel-
rediging
ee tucht
die in
echtheid,
gewart-
anderen
al waar-
aan de
sondigen
rr, want
de noch
tenschen
etende
en vraat
lijgd uit
van de
van het
in het
ver de
ord aan
ni naar
ende in
st over-
en, gem-
oerke de
ferentie
lijk alle
vooral
n voorts
toe en
ptreden
en.
bedie-
toe oorz-
ake
s gen-
en over
gelaten
derzijds
over en
geacht
en kor-
g van
re ver-
volgelyk
1. Ver-
ezelfde
s der
treden
en tucht
ngaans
k een
eerste
voegd,
aven,
en ont-
ate te
erfor-
zijde
p den
de, be-
de van
en zich
ijk be-
eraad,
diak-
beide
r den
leer-
Goda
schei-
n, die
er het
open-
g be-
kerk
haar
dijlijk

wordt hersteld, erkent zij het recht der Christ. Ger. gemeente, om in dit herstel met haar gelijk te deelen.

4. Attestanten worden over en weer aange-
nomen. Leden, vertrekkende naar plaatsen,
waar kerken van beide formaties bestaan,
leveren die in bij de kerk, tot welke zij vroeger
behoorden. Bestaat op zulk een plaats
slechts één kerkformatie, dan wordt de at-
testatie aan deze afgegeven.

5. Ambtsdragers worden over en weder als
zoodanig erkend. Predikanten der ene kerk-
formatie zijn in de andere beroepbaar, echter
altijd slechts na het advies ingewonnen te heb-
ben van de classis, waaronder de beroepende
gemeente ressorteert.

6. Het staat den leeraars der ene kerkfor-
matie vrij, in de andere de bediening des
Woords en der Sacramenten waar te nemen,
indien de kerkeraad hunner eigen gemeente
te dier plaats daartegen geen overwegend
bezwaar indringt.

7. Classische vergaderingen hebben wederzijds
het recht, om, zoo dikwerf dit goed en nuttig
wordt geoordeeld, bij manier van correspon-
dentie afgevaardigden te benoemen en naar
elkander af te zenden.

8. Diaconale vergaderingen, onderlingcon-
gressen en predikantenconferenties worden
voortaan gemeenschappelijk gehouden.

9. Zoo spoedig mogelijk worden pogingen
aangewend, om de zending onder de heidenen
gemeenschappelijk te behartigen.

10. De scholen voor godgeleerd onderwijs
worden door beide groepen van kerken erkend;
zoodra de Vrije Universiteit, wat haar theol.
faculteit aangaat, met de Ned. Ger. kerken of
met de Christ. Ger. kerk of met beide in ver-
band is getreden. Candidaten, van beide scho-
len, mogen zoodanig in de ene als in de andere
kerkformatie worden beroepen.

Over dit belangrijke voorstel kunnen we
kort zijn.

Het is een goed woord als schoone
proeve van den nobelen zin, die deze
mannen bezielden, om de zaak der vereniging
niet te laten rusten, maar steeds levendig
te houden.

Toch kan het o. l. gelijk het daar ligt,
tot geen practisch resultaat leiden.

Combinatie tusschen plaatselijke kerken
is mogelijk, als er vooral in de meerdere
vergadering eenheid is verkregen, en als beide
vrij van onnatuurlijke banden zijn. Dan,
maar ook dan alleen.

Zoolang dus het samenkomen in meerdere
vergaderingen niet is verkregen, en de
Christ. Ger. kerken nog aan het Reglement
van 1869 zijn gebonden, gaat de combi-
natie niet.

Ze zou dan, niet tot verbodering
maar tot verbittering leiden; want natu-
rlijk, als men gecombineerd leeft en werkt,
rijzen er allerlei moeilijkheden, die anders
niet voorkomen, maar de meerdere vergade-
ring, die ze dient op te lossen, ontbreekt.

Ten volle waardeerende wat in dit voor-
stel geboden werd en den broederen dank
zeggende voor hun uitnemende bedoeling,
kunnen we niet anders inzien, of dit voor-
stel zal voorstel moeten blijven.

Er moet nu geduld gevoeld.

Eerst als de Synode van 1891 of vroeger
de zaak van het Reglement zal hebben
afgehandeld, komt de zaak in staat van wijzen,
om daarna beiderzijds weer te worden opge-
nomen.

Niet ten onrechte herinnert de *Fr. Kerk-
bode* aan deze zinspeldende voorkomende in het
gestaakte tijdschrift: *Op het fundament der
Apostelen en Profeten* van Dr. Hoedemaker.
De jaargang, te aflevering, 1885, p. 57:

„Dit beteekent, dat ik, staande, zooals ik
doe, buiten de bediening des Woords in onze
kerk, als het ware door vrije keuze tot haar
teruggeloopt, niet als leeraar onder de tegen-
woordige organisatie zou mogen optreden, en
mij derhalve niet tevreden zou kunnen stellen
met een eulogie in den beroepsbrief inge-
lascht, maar alleen met een handeling, waar-
door de gemeente te Schaarsbergen buiten het
tegenwoordig kerkverband kwam te staan.”

Zoo schreef Dr. Hoedemaker in 1885,
nog geen jaar eer het Conflict uitbrak.

Hij verklaarde destijds: 1°. onder de
tegenwoordige organisatie niet als leeraar
te mogen optreden. En 2°. alleen in zulk
een gemeente leeraar te kunnen zijn, die
buiten het tegenwoordig kerkverband kwam
te staan.

Thans in 1889 is Dr. Hoedemaker leeraar
onder de Synodale organisatie, en bestrijdt
hij met alle macht elke kerk die buiten
het verband ging staan.

o, Consequentie!

Het hindert een broeder in Maassluis,
dat de Nederlandse Gereformeerde kerk
de klok niet luidt voor de vergadering der
gehoorzen.

Ook ons zou het liever zijn, zoo dit kon.

Het klogkelui heeft iets roerends en hart-
doordringends, vooral zoo de klok massief
is en goed luidt.

Edoch de wet van 1853 kent aan den
Commissaris des Konings het recht toe, om
in plaatsen waar meerdere „kerken” zijn, het
klogkelui te verbieden.

Of ge dus al een toren met een klok
bouw, helpt u nog niet. Ge moet de
zekeheid hebben in Maassluis, dat Mr. Fock
om den klopel van uw klok geen doekjes
bindt, dat ze niet luiden kan.

Ten opzichte van de Gereformeerde pre-
dikanten-conferentie blijkt men zich in de
bedoeling van den heer J. N. Lindeboom
vergist te hebben.

Deze toch wil van een algemeene predi-
kanten-conferentie niets hoegenaamd weten,
en verklaart zelfs er niet te zullen komen,
ook al kwam ze bijeen.

Zijn doel was, bijeenkomst in kleiner kring
van predikanten en onderlingen te hebben,
desnoods classikaal, hoogstens provinciaal,
doch nooit nationaal.

Theologisch was zijn bedoeling dus vol-
strekt niet.

Hij wilde maar een gezellige kout over
kerkelijke onderwerpen.

Nu dat zij zoo.

Maar het één belet het ander toch niet.

Ook de theologie blijft haar rechten be-
houden.

En waar in alle landen en alle kerken
grotere conferenties van gelijkgezinde pre-
dikanten worden gehouden, en ook de
Christelijke Gereformeerde kerk zulk een
conferentie heeft, is er toch geen enkele
reden denkbaar, waarom we ook ten onzen
niet zulk een conferentie konden krijgen.

Ook geldt Lindebooms bezwaar niet.

Dit bezwaar is toch enkel gelegen in het
massale der samenkomst.

Dit kan, meent hij, niet goed gaan.

Maar elieve, waarom kan dat wel goed
gaan voor de 350 leeraars der Christelijke
Gereformeerde kerk, en niet, zoodra er de
70 Doelerende leeraars bijkomen?

Op het stuk van massaliteit liggen de
cijfers 350 en 420 niet zoover uiteen.

Een inzonderd betuigt zijn instemming met
wat we over de Psalmberijming schreven,
en wijst er zeer terecht op, dat ook de
onkerkelijke oorsprong van de thans meest
geleende Psalmberijming nog altoos aan veel
goeds in den weg staat.

„We danken hem voor die herinnering,
en zijn met hem van oordeel, dat niets
meer gewenscht ware, dan dat gelijktijdig
aan het bezwaar tegen den inhoud van
vele berijmde Psalmen en aan de oude liede
voor de berijming van Dathen, en aan het
bezwaar tegen den onkerkelijken oor-
sprong van de bestaande berijming kon
worden te gemoet gekomen.”

Doch daartoe dient dan ook al wat Gere-
formeerd is mee te werken. De zanger, het
volk en de kerken.

Want vergeet niet, een Psalmberijming
is altoos een heet hangijzer, en ook bij de
beste bedoeling sticht een ieder die iets
nieuws op dit stuk aanbrengt, altoos weer
tijdelijk verdeeldheid.

Van meer dan één zijde vraagt men
ons, of er niet een boek ware uit te geven
bijk. met een honderd goede predicationen,
in goed Nederlandsch gesteld en met hel-
deren druk, om bij de leedstenen gebedigd
te worden.

Dit kon uitnemend!

Ook is het op de Synode voorgesteld
en aan Deputaten in opdracht gegeven.

Maar de benoemde Deputaten rappor-
teerden, dat de zaak min gewenscht scheen,
en zoo ging het voorstel in de doos.

Edoch, uit die doos kan het terstond
weer uitkomen!

KUYPER.

Mit de Pers.

Gelijk men weet overleed dezer dagen te
Groningen de weduwe van den overleden
leeraar Ds. De Cock van Urum.

De heeren Ds. Munnich, Ds. A. Brummel-
kamp Jr. en H. Renting plaatsten daarover in
de *Bazuin* dit stuk, dat we met sympathie
overnemen:

In den vroegen morgen van Dinsdag 24 Sept. j.
omviel te dezer stede, in den gezinsden leeftijd
van ruim 86 jaren, Mevr. de Wed. Poelman, vroeger
Wed. van Willem Ds. H. de Cock, den eersten leeraar
onzer vrijgemaakte kerk.

Moeder was zij van een talrijke familie, maar door
wie haar kenden ook als „Moeder in Israël” geerd
en geliefd. In spij van het ongemakke weder, luiden
dan ook vele belangstellenden zich naar den doode-
akker begeven, toen — ’t was j. Vrijdag — het
stod der achtentwintigjarige vrouw te aarde zou wor-
den besteld.

Ondergetuenden hadden de eer en het voorrecht
van die aandoenlijke plechtigheid mede te deelen, en
bij de geopenbare groeve een woord aan de nage-
laten te spreken. De overledene te wijden. „Kien wd niet
anders, dan tegelijk een herinnering aan den man-
nemen levendigheid en zielewonder, in wiens liefs-
en strijd voor de vrijmaking van ’s Heeren kerk uit
zondige handen zij zoo hartelijk deelgenomen had, en
in wiens eigen graf nu haar stof ter ruste werd
gelegd.”

Van ’t gesproken eenig verlag te geven, ligt ech-
ter niet in onze bedoeling. N. l. is iets anders, waarop
we met dit kon bericht de aandacht vestigen willen.

Stande bij dat graf, waarvan voor ons kerkelijk le-
ven zoo rijke herinneringen verbonden zijn, moest de
vraag wel bij ons oprijzen, of niet eenig gedenkstuk,
daarop geplaatst, die herinneringen ook voor het na-
turalist behoort levendig te houden?

Wel weten we, dat de gemeente des Heeren onzen
ouders een heet monument openlijkt heeft in de
gemeente zelve, en in de herten van diensden,
die de vrucht van hun strijd mogen genieten. Maar
ook meenen we te weten, dat het denkbeeld van een
grafmonument reeds vroeger ter sprake gebracht is,
doch dat dit toen als te veel uitgesproken begreep
der nu overleden weduwe, dat ook, zij eens in die
zeldzame groeve zou rusten. Aan dat verlangen is nu
voldaan, zoodat thans niet in den weg staat, om aan
het plan uitvoering te geven, indien dit nog, als vroeger,
mocht worden begeerd.

Ondergetuenden hebben daarom gemeend, wel te
doen niet dit ter algemeene kennis te brengen, en deze
zaak aan alle leden, en niet name aan de kerkeraad
onzer gemeenten, in overweging te geven. Die toch
zalfster met ons gevoelen, dat, indien in dezen iets za-
geschieden, het niet onwettig mogelijke *algemeen deel*
neming tot stand moet worden gebracht. Aangenomen
zal ’t ons daarom zijn, hetz. aan ons persoonlijk adres,
hetz. in de bladen, „stemmen uit de Chr. Ger. kerk”
te mogen vernemen, om dienovereenkomstig zulke
maatregelen te nemen, als voor een goede uitvoering
blijken zullen nuttig te zijn.

Er ligt in dit heengaan iets aandoenlijks.

Dese edele vrouw vormde in haar persoon
den laatste band, die ons tegenwoordig geslacht
aan de droeve en schandelijke tragedie van
Urum verbond.

Nederland dekt ook bij haar heengaan het
aangezicht met schaamte, en het Christenvolk
dankt God, die ons uit deze tragedie nog zoo-
veel schoons deed voortkomen.

Prof. Bavink zegt in zijn laatste brief, op-
genomen in de *Bazuin* van 4 October, over
het Reglement van 1869 dit:

Eén van beide: het Reglement is of geheel nut-
loos en overbodig, of het bevat allicht bepalingen,
1) Plaatsebrek dwingt ons het *Feuilleton* en het
vervolg van het *Collegiaal Sticht* scherpweg te laten.

die met de Doelische Kerkmoeder in tijd zijn, en
wordt dan ten tweede Kerkmoeder, naast en boven
de eerste. En dat wil niet, dat heeft ook niemand
niet dat Reglement bedoeld.

En daarom is het nu verweerd het beste, om van
de twee dingen, welke wij aan de Regeering hebben
ingezonden, één te maken; om als Reglement aan-
gaande de kerkelijke Christ. Ger. kerk, van de
Regeering niet anders over te leggen dan de Dordt-
sche Kerkmoeder. De Commissie, door de Synode in
Kampen benoemd, heeft dan ook campare in de Me-
morie van Toelichting (bladz. 31 en 32-33) aan de
Christ. Ger. Gemeenten den raad gegeven, om het
Reglement van 1869 in dezen zin te veranderen.

En voorts:

De wet op de Kerkgenootschappen laat elke kerk
geheel vrij in de wijze, waarop zij zich richt. En als
omze kerk zich nu naar de Dordtsche Kerkmoeder
richt, wil, behalve natuurlijk in die bepalingen, welke
in deze kerkmoeder op de verhouding der vroegere
Gereformeerde kerken tot de overheid betrekking heb-
ben en al lang vervallen zijn, dan kan geen Regeering
haar verplichten, om zich anders te organiseren.

Met deze wijziging zouden wij zelf veel beter won-
den. En het is vooral niet het oog op onszelf, dat de
Commissie zoo eenzijdig adviseert. Wij zouden van
dat Reglement worden verlost, waarvoor haast
niemand meer als pleitbezorger wil optreden; en wij
zouden toch niets verliezen van al de voordelen, die
een heilend staan van de Christ. Ger. kerk bij de
Regeering meebrengt. Maar in de tweede plaats zou
de verhouding van de Christ. Ger. kerk als geheel
tot de Ned. Ger. kerk ook anders worden.

Het artikelbolk van 1869 was dan toch openbaar.
Grond voor de critiek, dat de Christ. Ger. kerk col-
legiaal was ingericht, bestond er niet. En nu hebben
wij sommigen wel gezegd: „Och, wat haat het, of wij
dit artikelbolk al wegnamen, de *Herem* heeft, zoo
zij wil, toch stouken genoeg, om er om niet te slaan.”
’t best mogelijk. Maar deze knuppel is dan toch
weg.

Maar, afgedacht van de Doelerenden, is het voor de
Christ. Ger. kerk reeds wenschelijk, om in orde te
komen met het Reglement. En het komt mij voor,
dat het goed ware, om deze zaak niet te vertragen,
maar er eenige haast mede te maken. Ik acht dat
noodig, met het oog op de Christ. Ger. kerk; met
het oog op de tegenwoordige Regeering, wier levent-
duur niemand berekenen kan; en wat mij persoonlijk
aangaat, maar daarom voor anderen geen overweging
behoef te zijn, met het oog op vele Ned. Ger. ker-
ken, die na wijziging van het Reglement in bovenge-
noemde zin, niet toetreding zouden kunnen be-
noemen.

En geeft dit voorstel in overweging:

En daarom breng ik bescheiden het volgende voor-
stel onder de oogen der kerkeraad:

1°. De Concept-act met de Memorie van Toelichting
wordt door heel de kerk heen binnengezonden, en
op de kerkeraadsvergaderingen aan de orde ge-
steld.

2°. De Classis nemen haar in behandeling, hetzij
op de laatste vergadering in dit, of op de eerste ver-
gadering van het volgende jaar; en besluiten om op
de agenda te plaatsen der eerstvolgende, hetz.
vroegste, hetz. op den gewonen tijd in het volgende
jaar te houden, Provinciale vergaderingen.

3°. De eerste Provinciale Vergaderingen brengen
ook de Concept-act, vooral over het Reglement van
1869, haar oordeel uit, en benoemen afgevaardigden
voor een eentwintigjarige loop van het volgende
jaar te houden Synode.

4°. Minstens twee, maar liefst meer Provinciale
vergaderingen richten aan de provincie Friesland het
verzoek, om de Synode vooral met het oog op het
Reglement te verzoeken, en zoo mogelijk in den
sommer van het volgende jaar samen te roepen.

5°. Hetz. de Synode al of niet bereid en in staat
zij, om over de andere artikelen der Concept-act een
beslissing te nemen, zoo zorge zij toch in de eerste
plaats, om het Reglement van 1869 in boven omschre-
ven zin te wijzigen.

De winste, die wij in het volgende jaar met deze
wijziging zouden verkrijgen, verre naar mij voorkomt,
indien al niet gering te schatten. Ik kan niet zien,
dat er tegen dit voorstel ernstige bezwaren zijn te
brengen.

Oprecht gesproken vatten we dit niet.

Hoe toch kan de kerkverandering van 1869
statuut of reglement voor een kerkgenoot-
schap zijn, dat vele kerken in zich bevat en
als eenheid optreedt?

De kerkverandering van 1869 kent alleen ker-
ken, die deels afzonderlijke besturen hebben,
deels in classieke, provinciale en nationale
vergaderingen saamkomen.

Maar een kerk met onderdelen kent deze
kerkverandering in geen enkel artikel.

Voort men dus deze kerkverandering zonder
meer in, dan is de één Christ. Ger. kerk
als genootschap niet meer bestaande.

En nu vinden wij dit uitnemend.

Men zou er geheel mee op de zuiver Ge-
reformeerde lijn komen; edoch uit hetgeen
Dr. Bavink er bijvoegt, blijkt dat hij iets an-
ders bedoelt.

Hij wil de één landkerk handhaven, niet
abstract, noch dogmatisch, maar als *instituit*.

Maar elieve, hoe kan dat bij deze kerk-
verandering?

Wie zijn dan van deze één genootschaps-
kerk de leden?

De kerken of de personen?

KUYPER.

Officiële berichten uit de Ned.
Ger. kerken.

SCHIEDAM, 3 Oct. De Ned. Ger. kerk alhier
doorleefde door ’s Heeren goedheid heden een
blijde en gewichtvolle ure.

Des namiddags te 3 ure was op het terrein,
dat aangekocht was tot het bouwen van een
nieuw gebouw, een talrijke schare belang-
stellenden bijeen.

„De Heere heeft groote dingen bij ons ge-
daan,” zoo sprak onze waardige leeraar, Ds.
H. H. Veder, haat toe. Immers, dat mocht
onze betuiging wel zijn, wanneer wij terugzien,
en den toestand van vele vaderlandsche kerken
van voor eenige jaren met dien van thans ver-
gelijken, en den blik om ons heen laten weiden.
Wel kwam, Gode zij dank! sinds korteren
of langeren tijd de waarheid op vele plaatsen,
waar zij vroeger niet was; doch op voorwaarde,
dat de leugen daarnaast evenveel recht van
spreken zou hebben.

Dat ’t anders moest worden, daarin waren
allen, die de waarheid lief hadden, het eens; dat
’t anders mocht worden, was de smeking van
velen; maar op de vraag, hoe en wanneer,
werd van verschillende zijden een verschillend
antwoord gegeven. Wanneer? Daarop kon ook
alleen Hij antwoorden, die de tijden en ge-
legenheden in zijn eigen macht heeft gesteld.
Het bekende conflict brak in de hoofdstad
van ons vaderland uit, straks door de ontzet-
ting van vijf bedienaren des Woords en
zeventig onderlingen en diakenen gevolgd.
Dat was een slag, die niet nalaten kon den
diepsten indruk teweeg te brengen.

Voor het schandelijk onrecht werden de
oogen ontaloten; voor de hooge eere van
Christus werden de herten ontgloed; en voor-
gelicht door bekwaame en met vele talenten
begiftigde mannen, die God de Heere als
instrumenten in zijne hand wilde gebruiken,
won de overtuiging al meer en meer veld,
dat onze kerken op geen andere wijze tot

reformatie konden komen, dan door afsnijding
van de Organisatie van 1866, zijnde de Syno-
dale hiërarchie, welke reeds als zoodanig een
verloochening van het koningschap van Christus.
Sprekende herinnerte ons hierop, hoe het ook
hier tot een breken kwam met de Organisatie en
terugkeer tot de kerkverandering van 1618-19.

Ja, de Heere heeft groote dingen bij ons
gedaan. Toen op den 2den Paaschdag van het
jaar ’87 Z.Ew. voor het laatst in het kerkge-
bouw, dat thans voor de Gereformeerden ge-
sloten is, het Evangelie van den levenden
Christus verkondigd had, kon de gemeente
reeds den volgende Zondag in het voor
eenige maanden gehuurde lokaal der Gere-
formeerde vereniging samenkomen, om het
oor te leenen aan de openbaring des Heeren
naangaande die verkeerliche schare, die uit de
grote verdrukking gekomen, met gewassen
kleedren en afgewaschte oogen door het Lam
geleid wordt naar de levende fonteynen der
wateren. Sinds lang moest echter dat lokaal
te klein voor het steeds toenemend aantal
toehoorders geacht worden.

Het was daarom, dat het bestuur der ver-
eeniging „de Kerkelijke Kas” met onvermoei-
den ijver naar een geschikte plaats uitzag,
waarop een eigen kerkgebouw kon verrijzen.
En, waar wij nu tezamen waren, om getui-
gen te zijn van het leggen van den eersten
steen, ja, daar was ’t in veler hart: „De
Heere heeft groote dingen bij ons gedaan;
dies zijn wij verblijd.”

Hierna legde het tienjarig jonkje van Z.Ew.
den hoeksteen, waarna een tweede werd ge-
legd door het oudste lid der gemeente, den
bijna 90-jarigen heer H. Teteris en een derde
door den oudsten onderling in jaren P. van
Katwijk.

Nadat de oorkonde gelezen was, die de oor-
zaak van den bouw onder „Oosterkerk” ver-
meldde, sprak Z.Ew. de aannemers en werklie-
den, het bestuur der „Kerkelijke Kas” en den
kerkeraad toe, en eindigde met de bede, dat
velen door Gods almachtige hand gegrepen
en als levende steenen op den Hoeksteen Jezus
Christus gebouwd mochten worden. De ge-
heele plechtigheid werd met dank- en smee-
gebed en het zingen van Psalm 134: 3 en
Psalm 72: 11 besloten.

Namens den kerkeraad,
J. H. JACON, scriba.

Schiedam, 8 Oct. 1889.

Namens den kerkeraad der Ned. Ger. kerk
van Waarder wordt aan de zusterkerken bekend
gemaakt, dat na het vertrek van Ds. Van Lam-
mel (13 October) het adres zijner kerk is bij
J. F. Bouwer, Nieuwerbrug a/d. Rijn.

BEDUM (class. Groningen), 6 Oct. Was het
klein getal dienaars den Woords vermindert
door het vertrek van Ds. Hulsebos uit deze
classis, heden gaf de Heere, dat in die leemte
voorzien werd — en dat nu ook de kerk van
Bedum een eigen leeraar mocht ontvangen. In
den voormiddagdienst wees Ds. J. Teves, onze
commissar, op de groote goedheid Gods, om
deze kerk, die zoo lange jaren lijdelijk onder
het juk verkeerde, nu reeds te gunnen, wat
voor het welzijn eener kerk zoozeer behoefte
is. Eer Z.Ew. tot de bevestiging van Ds. J. M.
Stroos, overgenomen van Winterswijk, overging,
leerde hij ons uit Hand. 20: 28 het groote
gewicht van de ambten, die de Heere, wil dat
er zijn, zullen en geoeftend zullen worden in
zijne kerke, en bij name dat der opzieners, die
de kuddes Gods te weiden hebben; vermaande
de gemeente het ambt grootelijks te eeren, en
wees daarna den leeraar op de zware verant-
woordelijkheid der ambtsdragers, en hoe teedere
zaak het is de schapen te verzorgen, die de
grote Herder verkregen heeft door zijn eigen
bloed.

Des avonds te 6 1/2 ure aanvaardde Ds. Stroos
zijn arbeid in ons midden, handelend over de
woorden uit Ezech. 2: 4: „Ik zende u tot hen
en zij zult tot hen zeggen: Zoo zegt de Heere
Heere!” Krachtig ontvouwde de nieuwe leeraar
den inhoud dezer woorden, wijzend op den last
des Heeren: „Ik zende u tot hen” en welke op-
dracht Hij geeft. Wat de Heere Heere te zeggen
heeft, dat er niet anders dan zijne prediking
zou zijn, waarom Z.Ew. de gemeente vroeg met
zachtaardigheid het woord te ontvangen en
hem aan te nemen als een gezonde Gods. En
opdat hij te vrijmoediger het werk des Heeren
zou werken, vroeg hij aller voorbede en voor-
namelijk den steun des kerkeraads. De ge-
meente zong haar nieuwen leeraar de regenbede
toe. Beide diensden werden door een over-
grote schare bijgewoond. Tot veler amare had
evenwel de kerkeraad der Chr. Ger. kerk ge-
meend zich te moeten onthouden van vertegen-
woordiging, met welk besluit niet alle leden
instemden, die hiervan kennis gaven. Des avonds
werd een collecte gehouden voor de Vrije
Universiteit.

In naam des kerkeraads,
D. DE GROOT,
J. TEVES Tz.,

ZUIDWOLDE (cl. Groningen), 29 Sept. j.
nam Ds. Hulsebos, beroepen naar de kerk van
Vlissingen, afscheid van deze gemeente. Had
de Heere Z.Ew. hier willen gebruiken om deze
kerk uit te leiden van onder de Synodale
organisatie, bij de laatste bediening des Woords
naar Hand. 13: 45, vermaande hij ons te
blijven bij de genade Gods”. Ernstig wees
Z.Ew. er op, hoe noodig het is, dat de reine
dienst des Heeren onderhouden worde en dat
heer de gemeente haar hart zette op den schat
der genade Gods. Rijk in God zijn de be-
lijden Christi, al gaat het door de diepte. Ouden
en jongen teeder vernamend, bad Z.Ew. ook
den consulent, den leeraar van Wetsinge-Sau-
wert, die in de hitte des strijds broederlijk had
medegestreden, en den kerkeraad genade toe
om pal te staan. Na het Amen! zong de ge-
meente haar afscheidenden leeraar Ps. 134: 3 toe,
en richtte de consulent namens den kerkeraad
een afscheidwoord tot den leeraar, wien het
gegeven worde, ook elders veel vrucht te
zien op zijn arbeid in ’s Heeren wijngaard.
Na het zingen van Ps. 121: 4 werd in een
vergadering des kerkeraads Ds. Hulsebos op
ervolpe wijze losgemaakt van deze gemeente.

De kerkeraad van Zuidwolde,
J. BOKX, onderling,
Ds. J. TEVES Tz., consulent.

Zending.

Boeddhisme en Geloof.

I.

Het Boeddhisme is buiten kijf een der merk-
waardigste en belangrijkste verschijnselen, zoodanig
op ’t gebied van godsdienstwetenschap en zede-

kunde als met het oog op de godsdienste
ontwikkeling der Aziatische wereld: allereerst
echter in betrekking tot den arbeid der Chris-
telijke Zending.

Ouder dan Christendom en Mahomedanisme,
in Indië ontstaan, steeds daar of verder oost-
waarts zich uitbreidend, heeft het Boeddhisme
zich de eeuwen door, spijt allen tegenstand,
gehandhaafd, ja geduchte veroveringen gemaakt.
Met verschillende wijzigingen heerscht het in
een deel van Indië, in China en in Japan,
d. w. z. in de twee machtigste rijken van het
onafhankelijke Azië. Zelfs heeft deze godsdienst
in den laatste tijd de aandacht van het Westen
in niet geringe mate getrokken, en zijn denk-
beelden, aan die van ’t Boeddhisme nauw ver-
want of daarvan ontleend, de als waarheid
geldende geworden voor niet weinigen in Europa,
die voor het „verouderd” Christendom, vreemd
genoeg, iets nog ouderds verkozen. Nog pas
werd vernield, hoe „de grootste hinderpalen der
evangelisatie op Ceylon is, dat de *Euroopeen*
zoveel bijval schenken aan het Boeddhisme.”
Boeddhia’s geboortedag is aldaar thans door de
regering verklaard tot openbaren feestdag.
Een bewijs hoe deze godsdienst zich nog steeds
uitbreidt.

Het Boeddhisme speelt zoodanig een rol in
den wijsgeerig-godsdienstigen strijd onzer dagen,
als het der zending zeer ernstige hinderpalen
naast enkele aanknopingspunten biedt. Het
staat als filosofisch stelsel in den grond der
zaak tegenover het Christendom en de eind-
strijd in Azië kan zeer wel tusschen Christen-
dom en Boeddhisme moeten worden gestreden.

Het Boeddhisme — ’t zij hier kortelijk herin-
nerd — ontstond in Noord-Indië, denklijk in
de 6de eeuw voor Christus. Toen leefde de
prins Gautama, later toen hij een nederig leven
boven macht en aanzien had verkozen, als
leeraar opgetreden en met den naam Boeddha,
d. i. *wijze*, betiteld. Zijn leer breidde zich
onder vele lotswisselingen uit, geraakte voorts
in botsing met andere godsdiensten, doch blijft
de godsdienst van talloze miljoenen tot op
dezen dag.

Wanneer we hier over het Boeddhisme spre-
ken, dan is ’t echter niet om het in oorsprong
of ontwikkeling of in al de geheimenissen van
zijn leer te volgen. Veleer willen we zien
waartoe het ten slotte kwam; hoe het alsoo
staat tot het in China en Japan zoo veldwin-
nend Christendom en eindelijk vooral aantoon-
en, hoe het Boeddhisme is gekomen tot de
leer van „zaligheid door geloof” en wat dit
in dezen godsdienst zeggen wil. Het verschie-
sel is op zichzelf reeds hoogst merkwaardig.

Het lijd geen twijfel of het Boeddhisme
d. i. de wijsgeerte van Gautama was in den
grond der zaak volslagen Godontkenning,
Atheïsme. Mannen van gezag als Williams,
Max Müller en Coppen stemmen hierin overeen,
dat de onderwijzingen van den canon, die twee
en een halve eeuw na den dood van den
Boeddha werd aangenomen, alle Goddelijke
hulp verwerpt of tenminste een Eerste oorzak
volstrekt niet kent.

„Vertrouw op u zelf en op geen ander, god
of mensch,” aldus sprak de Indiëse heilige
tot zijn volgers. De Brahminen (priesters van
’t Brahmanisme) die gelijktijdig met hem leefden
en tegen hem streden, beschuldigden hem
van „... godloochening. Die werd, zoo beweer-
den zij, door zijn leer en invloed bevoerd.

Zelfs werd daartoe een bijzondere mythologische
voorstelling uitgevonden. Gautama, zoo beweer-
den de Brahminen, was niet anders dan een
der vleeschwordingen, de negende, van Visch-
noe, den tweeden persoon in de drieeenheid
van het Brahmanisme. Vischnoe wenschte
de duivelen te vernietigen. Daartoe belichaamde
hij zich in den Boeddha en verlokte zoo de
demonen tot de noodlottige leer der godlooch-
ening, waaruit hun ondergang moest volgen.

Zeker is ook, dat Gautama de blijvende en
afzonderlijke zelfstandigheid van ’s menschen
ziel loochende. Met zeer fijne redeneering
trachtte hij te betoogen, hoe de ziel of wat wij
zoo noemen niets is dan een opeenvolging van
zelfbewuste indrukken of ervaringen. De ziel
is, volgens den Boeddha, slechts de steeds voort-
vliepende stroom onzer gedachten en gewaar-
wordingen, niet iets blijvends, zelfstandig. Dat
voorbijgaande als ziel te beschouwen is volgens
Gautama een inbeelding als die van een
kind, ’t welk, een brandend stokje snel rond
draaiend, meent een kring van vuur te zien. De
kring bestaat niet; slechts een opeenvolging van
lichtende punten.

Wat dan ook bij den dood verhuist, een ander
verlijft krijg, is geen ziel. Alleen het „kharma”
d. i. ’t karakter, de inborst blijft bij den dood,
en wordt de erfenis waarvoor de nieuwe op-
volger verantwoordelijk is. Feitelijk is er geen
enkel wezen, van wat soort ook, zegt de Boeddha,
dat *Nijft*; er is slechts een eeuwig *voorden*.

Alles is om zoo te zeggen in vloeienden
toestand; ’t is een eeuwig voortdrijven en vlie-
ten; niets beklift.

Wel zijn er nog wezens die in wijsheid en
ontwikkeling boven den mensch staan, maar
ook zij draaien in den cirkelgang, en volgen
met den eeuwig wisselkring van leven en dood.
Het einde zal ook voort hen wezen de *Nirvana*,
d. i. de toestand waarin de noodzakelijkheid
ophoudt om opnieuw geboren te worden, of
telkens wederom in nieuwe gestalte te leven.

Hier vermeldde ik de oorspronkelijke,
canonieke Boeddhisme. Men zou zich echter
zeer bedriegen door te meenen, dat het aldus
tot op onzen tijd voortbestaat. Veleer zal
blijken, hoe het een geheel wisseling doortleefde
tot dit merkwaardig stelsel ten slotte een ge-
heel ander werd dan het eerst was, als een der
krachtigste bewijzen voor datgene, waarnaar
’s menschen ziel, zij ’t ook zoekend en tastend,
uitgaat.

HOOGENBEEK.

Buitenland.

Engeland. De vrije kerken en de
werkstaking.

Vrijdag 11 September is te Londen een
grote meeting gehouden in de City temple,
om aan de dokwerkers, die het werk gestaakt
hadden, een bewijs van sympathie te geven.
Onderscheidene predikanten van vrije kerken
waren op het platform gezeten, terwijl het par-
lementslied M’Arthur den voorzittersstoel innam.
Deze zeide in zijn openingswoord, dat de
meeting, die thans bijeen kwam, een nieuw tijd-
perk voor de geschiedenis der Nonconformis-
tische kerken zou openen, en beweerde, dat de
beweging der werklieden ten volle de syn-
pathie der Engelschen waardig was. Uitgaande
van de stelling, dat een arbeider zijn loon
waardig is, beoogde de voorzitter, dat indien
een werkmans loon, dat hij verdiende, niet
kreeg, het Christenvolk het zijne doen moest, om
dezen misstand uit den weg te ruimen. Voorts